

SODAN ENSIMÄISET OPPITUNNIT SAUNASAARESTA -
TAIPALEENJOELLE .....

SAUNASAARI sijaitsi Karjalan kannaksella Metsäpirtin pitäjässä Laatokan rannalla lähellä Laatokan ja maaraajan yhtymäkohtaa. Täällä kalasataman ja aallonmurtaajan kohdalla kauniilla hiekkarannella oli pieni puinen rakennus, jossa oli Merivartiossensa. Päälikkönä oli aliluutnantti Olavi Rissanen. Veliittönsä läheisyydessä asui mm. luotsi Hedlund.

Kuten niin monet muutkin, YH:n aikana sain kutsun palvelukseen. Minä 9.10.1939 jouduin reserviläisenä L.Me P:n (Laatokan Meripuolustus). Erikoiskoulutukseen mukaisesti jouduin Saunasaaren Merivartiossenselle sähköttäjäksi. Toisena radistina oli alikersantti Armas Pärssinen. Aliluutnantti Rissanen alaisena lisäkseen oli noin ryhmän verran muita reserviläisiä ilma-valvonta ja vartiotehtävissä, sekä kaksi Lottaa ilma-valvonta ja muonitustehtävissä. Nämä reserviläiset ja Lotat olivat kaikki Metsäpirttiläisiä, ja olivat aivan kotitienhuvilliaan.

YH:n aikana jokainen suoritti hänelle määrättyt tehtävät. Merivartijat suorittivat Laatokalla AV-veneellä valvontaa, joista tulokset ilmoitimme radiolle esikurtaan. Muutamaa päivää ennen Talvisodan alkamista meidän radiotien piti lähteä Merivartioiden kanssa AV-veneen mukana peritiematkalle. Vedimme Pärssisen kanssa pitkämatkaa, ja hävisin. Pärssinen jäi maa-asemalle ottamaan vastaan mahdollisia sanomia hevosainnoistamme. En ollut koskaan aikaisemmin ollut merellä, joksi Laatokkaa yleisesti sanottiin. Tämän takia tämä matka kiinnosti nuorta korpraalia, koska tiesin matkamme ulottuvan kauemmaksi aluevesirajan tuntumaan. Lähtöhetkellä oli kova noin 5 boforin itätuuli kun ajoimme ulos aallonmurtaajan suulta. Laatokallaan suolattomassa vedessä tuulella aallokko on paljon suurempi kuin tavallisella merellä.

Veneen päällikkönä ja ruorimiehenä oli Merivartioston kersantti Ijäs. Kone mies oli omalla tahollaan konehuoneessa. Tämän 12 metr pitkän rautaveneen keulahytissä, jonne pääsi ruorihytin, kautta oli radiolaitteet seinähyllillä. Vastanotin kuin lähettäjäkkin oli ylä- ja alaetukulmistaan kiinnitetty seinään melkein sormen vahvaisilla punotuilla kangaspöytäisillä kumivaijerilla. Tarkastuksessa havaitsin radion kunnan moitteettomaksi, jonka jälkeen menin ruorihyttiin kersantti Ijäsken luo. Vähäisen sumun ja tiikkusateen sekä kovan merenkäynnin takia näkyvyys oli hyvin huono. Kun ajoimme vasta-aallokkoa tämä rautavene nousi kolme saatto, mutta laskeutessa neljäs saatto melkein poikkeuksetta meni yli. Ajettuamme toistakymmentä meripenikulmaa, veneen heitettiin takia, eivät sisukseni tykänneetkään tästä myllystä, vaan jouduin menemään ruorihytin taakse perään luo ylenantamaan. Melkein alkaensa pahoirvointi loppui, kun kersantti Ijäs huusi "katso". Nostattani päätäni näin heti muutaman sadan metrin päässä kaksi venäläistä tykkivenettä ankkurissa omalla puolellaan aluevesisirjan. Lähdin radiohyttiin tekemään ilmoitusta havainnoista. Päästyäni radiohytin ovelle, havaitsin vastaanottimen tulevan lattialla vastaan omimpään, ja lähetin heilui yhden kumivaijerin varassa hakaten seinään. Näin oli radiolaitteet aallokossa hakautuneet rikki, joten sanomia ei voinut toimittaa minnekään. Täällä takia kääntyimmekin takaisin ja palasimme satamaan. Satamassa oli vastassa mm. kaverini Pärssinen, joka irvisteli kuulustaan pahoirvoinnistani. Sanoinkin Pärssiselle, että minua ei sitten enään sovinnolla saada tuohon purkkiin.

Kuultuamme radiouutisista venäjien ja suomen neuvottelijien ja diplomaattisuhteiden katkeamisesta, aloimme jo arvata mihin tämä johtaa. Sitten marraskuun 29 päivän iltana määräyksen saatuaan voivat Merivartiomiehet AV-veneeseen pois Saunsaaresta. Tällöin jäi vakinsista Merivartiosta ainoastaan Rissanen ja kokki Volin, joka puhui huonosti suomea. Samana iltana kävin alluut-

nantti Rissanen käskesti, kauempana asuneille, Lotille ilmoittamassa, että heidän on viivyttelemättä lähdettävä Saunasaaren maaisemista Taipaleenjoen toiselle puolelle.

Marraskuun 29 ja 30 päivien välisenä yönä ei paljon nukuttu. Mutta päivän alkaessa lähestyi yksi ja toinen tormentahti. Kuitenkin unet rapisivat, kun vähän yli klo 5,00 saimme puhelin- ja radioilmoitukset, että sotatoimet ovat alkaneet. Tällöin oli jo ilma täynnä tykkien lähtölaukausten valonleimauksia ja jyrrinää. Ensimmäiset, ilmeisesti meille tarkoitetut kranaatit räjähtelivät noin 200-300 mtr takanaamme. Nyt oli aika panna tyytymättömyyksiennakkosuunnitelman mukainen vetäytyminen. Tämän vetäytymissuunnitelman tunsimme jokainen.

Tuhottuamme radiolaitteet, puhelimen ym., lähdimme vetäytymään Laatokan rannan suunnassa lähes puolentoista kilometrin päässä olleeseen ns. Piikkatien pöyhään, josta varsinainen vetäytyminen alkoi. Hiljuttainantti Rissanen ja alikersantti Arvi Hämäläinen olivat lähteneet Hämäläisen hevosella suoraan Taipaleenjoelle. Noin kymmenen miehen vahvuisen ryhmämme saavuttua piikkilankaesteeseen löysi Piikkatien pöyhän Metsäpirtin poikien jv komppanian kk-pesäkkeen luo, sulkiivat pojat "ratsulle" piikkilankaesteeseen. Meistä ei kukaan ollut katsonut porukkaamme niin tarkkaan, että olisi huomannut yhden puuttumisen. Tämä selvisi, kun kk-pesäkkeen pojat sanoivat "nyt sieltä tulee". Onneksi ei kukaan kuitenkaan ampunut, kun edestä kuului huuto "tämälä kok Volin". Kukaan ei ennättänyt aukaisemaan "ratsua", kun Volin jollain ihmeellisellä tavalla hyppi leveydeltään monipylvöisen piikkilankaesteeseen yli. Ainoat naarmut tulivat toiseen housun lahkeeseen, joka oli revennyt polveen saakka. Kokki Volin kertoi nukahtaneensa ja heränneensä outoon hiljaisuuteen. Havaittunaan meidän lähteneen, oli hän asemääränsä seurannut meidän yöllä sataneeseen lumeen jääneitä jälkiä. Tähän jv-miesten kk-pesäkkeelle jäi osa ryhmästämme, ja me loput jatkoimme matkaamme rantaviivan tuntumassa kohti Taipaleen

joensuuta.

Tunnuksenamme päiväsaikean oli,heiluttaa kuisenoksa edessäme,ja pimein aikana heiluttaa taskulampunvaloa eteemme maahan saamun valjettua olimme jo matkalla.Kk-pesäkkeen luotsi lähdettyimme,tali kranasatteja vasemmalle puolellemme.Ilmeisesti tykkittiä haki kk-pesäketä,jonka suunnasta kuului kk-ääntä melkein yhtenäin.Vasemmalta sivulta kuuluneiden räjähdysten ja surinan takia luulimme niitä hyökkäysvaunuiksi.Lähdimme uteliasuuttamme katsomaan minkälaisia ovat venäjänpojan hyökkäysvaunut.Mutta nähtyämme koivikon keskellä pienellä peltoaukealla räjähdysten nostattaman mätä ja lumipatsaat,selvisi meille,ettei ne mitään hyökkäysvaunuja olekkaan,vaan kranasattien räjähdyksistä lähtevien sirpaleiden surinaa.Miettyämme rantaa myöten,kuului koko ajan vasemmalta puoleltamme jv-aseiden kiihvasta ääntä,sekä muita räjähdyksiä.Samalla näimme sanakoja tuli-ja savupatsaita.Näistä päättelimme rakennusten palavan.Ohuen lumikerroksen alla jauho-maisen pehmeän hiekkakerroksen takia kulkumme oli hidasta.

Iltapäivällä totesimme,ettei kenelläkään meillä ollut mitäänlaista ruokaa.Saunasaaresta lähdettyessä ei ollut kenenkään mieleen tullut ottaa jotain ruokaa mukaan.Saunasaaresta lähdettyessä,oli mukanaamme koko ajan luotsi Heglundin melkein kuuro veli.Joka oli niin huonokuuloinen,ettei kuullut kovempaakaan puhetta.Kuitenkin,kun jouduimme kranasattien takia suojautumaan,lyömällä maihin.Oli tämä kuuro Heglund ensimmäisenä maassa.Tätä silloin ihmettelimme.Jälkeenpäin olen tullut siihen tulokseen,että Heglund meitä seurasmalla osasi saavistaa maahan menon.

Iltahämärissä saavuttuamme Metsäpirtin kirkonkylän kohtaan,ilmoitti mukanaamme ollut eräs vanhempi reserviläinen nimeltään Hatakka,että hän käy läheisessä kodissaan hakemassa jotain syötävää.Koska estelyt osoittautuivat turhiksi,sanoinkin Hatakalle "pidä huoli itsestäsi" ja tavoitat meidät rannalta,mutta me jatkamme matkaa.Näin lähti Hatakka hämärtyvässä illassa ko-

tiaan kohden.- Noin kolmen tunnin kuluttua tavoitti Hatakka meidät. Mukanaan hänellä oli toista kiloa sokeria. Hatakka kertoi, että hänen iltapäivällä hiippiessään kotimökilleen, oli tuvasta kuulunut vieraskielistä puhetta. Kuitenkin oli hän eteisen kaapista saanut otettua sokerit.- Sokeri oli meille tervetullutta.

Viimein saavuimme Taipaleenjoensuulle. Saapumisestamme meidän piti ilmoittaa vastarennalle, heiluttamalla taskulampunvaloa edessämme. Tätä heiluttamista, ja odottamista saimme tehdä tuntikaupalla. Lähiseltä Taipaleenjoen lossipaikalta kuului kovaa jv-aseiden räntä, sekä näimme palavien rakennusten tulenlieskat. Myöhemmin yöllä meidät viimein noudettiin soutuveneillä joen toiselle puolelle.

Näin päättyivät toistakymmentä kilometriä pitkä matkan ja lähes vuorokauden aikana saamamme sodan ensimmäiset oppitunnit. - Tällöin emme kukaan tienneet, mitä näkemyksiä meillä kulakin on sodasta vielä edessämme.

" Oppituntilainen "

SODAN ENSIMÄISET OPPITUNNIT SAUNASAARESTA—

TAIFALEENJOELLE , ei ole mikään sankeritekojen kertomus. Vaan kertomus niistä oloista ja tapahtumista, jotka silloin saimme kokea.

Niistä paikoista ja tapahtumista aikaisemmin en ole missään nähnyt kuvauksia. Kaikki nimet ja tapahtumat ovat ehdottomasti oikeita.

Kun tapahtumasta on kulunut jo yli 32-vuotta, ja silloin ensimmäistä kertaa tapahtumapaikoilla olleensa, on nimiä paljon unohtunut.

(Suonette anteeksi kieliopilliset virheet)

" Oppituntilainen "

" Oprituntiteinen " = Aarne Ensio Kshönen.

8.12.39 Alikersantti

6.12.42 Kersantti

4.6.64 Ylikersantti

Pollisina, ja viimeksi Saimaan kanavan vuokra-
alueen järjestyspöytäkirjoissa.

• Nyt 8.4.1969 alkaen sairauden takia eläkkeellä.

Mäntässä, helmikuun 21 päivänä 1972.

Mäkeläinen

A. Kshönen

Aarne Kshönen.

Metsälänkatu 16.

35800 MÄNTTÄ.

130/72

Tanhu

6,7

Ts
L.Me P
Laatokka
5 liuskaa

"Opiituntilainen"

Arne Ensio Kahonen, kirjast. johtaja
Muisalan katu 16
35800 Mänttä

Sodan ensimmäiset oppitunnit
Saunasaaresta- Taipaleenjoelle

Lukijat: J. Nihtilä
K. L. Oerch
E. Kumpulainen

AIKAKAUSLEHTI

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

Konttori: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28

Toimitus: Helsinki, Töölönkatu 35 B 1 b